

1888-08-28

AFSENDER

Rasmus Christiansen

MODTAGER

Emil Hannover

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev

Afsendersted:

Langesø

Omtalte personer:

Johan Rohde

Arkivplacering:

Den Hirschsprunges Samling

DOKUMENTINDHOLD

Rasmus Christiansen roser to artikler, Emil Hannover har sendt ham og fortæller, at Karl Madsen også finder dem velskrevne. Christiansen er enig i Hannovers synspunkter - kun Georg Aachens værker ser han anderledes på - og han takker for den kortfattede, kritiske omtale af sit maleri "Den fortabte Søn blandt Svinene" med ordene "Lov mig, Hannover, at De altid vil se paa mit Arbejde og bedømme det, som om De ikke kjendte mig personlig." Foruden de danske kunstnere og værker, Christiansen refererer til i sit brev, nævner han også Bastien-Lepages' "Tigger", som blev vist på den franske udstilling og fik stor betydning for flere af den yngre generations malere.

TRANSSKRIFTION

Komigjen Kro ved Langesø d: 28de Aug 1888

Kjære Hannover!

Jeg har længe skyldt Dem en

Tak for det tilsendte Særtryk af "Tilskueren"

med Deres Artikel om skandinavisk

Malerkunst. Nu har jeg ogsaa faaet

Deres franske Afhandling og nu vil

jeg gjøre Alvor af et Brev til Dem.¹

Fortrædeligheder for Størstedelen som

Følge af det ustadige Vejr, som lægger

Hindringer i Vejen for Arbejdet og derved

skaber daarligt Humør, er den nærmeste

Aarsag til at De ikke har hørt fra mig

før, for jeg har saamæn havt Tid nok.

Deres to ovennævnte Arbejder have

glædet mig meget fordi der i dem

bliver sagt saa meget af mine egne

Anskuelser om Kunst, paa en kjæk

og djærv Maade og i en Form, som ikke

kan være bedre. Rohde siger nok

skidt med Formen, men det er et af

vore staaende Tvistepunkter, for der er

[2]

da ikke to Meninger om, at man

med ulige Fornøjelse og Udbytte læser

nogle sunde og fornuftige Anskuelser i

en fuldendt og letfattelig Form, end

naar man skal arbejde sig igjennem et Uføre af overflødige Indskudssætninger og Vendinger. Det første Karl Madsen sagde, da jeg spurgte ham om sin Mening, var da ogsaa, at han fandt Deres Artikel overordentlig velskreven og beundrede den knappe Sprogform, som gav de fremsatte Anskuelser betydelig Kraft og Tilforladelighed.

Hvad der især tiltaler mig i Deres Arbejde det er den Evne De har til, med et enkelt Udtryk at træffe Hovedet paa Sømmet. Jeg beundrer saaledes den Bemærkning om Rings "Aften", at det er malt med halv Kraft, den rammer hele Rings Produktion i det sidste Aars Tid eller to.² Han trænger netop til rigtig en Gang for Alvor at lægge sig i Selen og gjøre et Billede som hugger igjennem al den Halvhed og

[3]

Sløvhed, som han har levet i de sidste Par Aar. Ogsaa synes jeg at det er rigtigt, alt hvad De siger om F. Henningsen. Jeg mener det samme og turde nok sige det i en Samtale, men man maa være frygtelig sikker i sin Sag for at sige det paa Tryk. Det er en Henrettelse af en Mands Produktion og Livsværk som ikke lader noget tilbage at ønske i Tydelighed.³ Det eneste Punkt hvor jeg ikke helt er enig med Dem, er med Hensyn til Achen. Jeg synes Achen og hele hans Produktion er uselvstændig og ubetydelig. (De Udtalelser om Kolleger i dette Brev er selvfølgelig af den allerprivateste Karakter, saa jeg ikke behøver at anmode Dem om ikke at lade dem gaa videre.) Jeg tror

aldrig Achen har undgaaet at være
paavirket af den Maler han tilfældig
har arbejdet sammen med, hvilket
ogsaa præger sig i hele hans Personlig-

[4]

hed. Han ligner en Bog som indehol-
der forskellige Haandskrifter undtagen
hans egen. F: Ex: nu hans Tids-
vildebillede. Der er de bedste Momen-
ter i Landskabet Paavirkning fra Jul: Paulsen,
de bedste Momenter i Figurerne fra
Viggo Johansen og Resten er H. N. Han-
sen med Tilsætning af lidt Achensk
Sødsuppe. Krøyer har meget træffende
sagt om hans Portræt af den lille blon-
de Pige, at det var en Jerndorffsk
Tenor og saaledes fremdeles. — Hvad
De skriver om Hammershøj har min
fulde Tilslutning,⁴ og jeg er Dem meget
taknemlig for hvad De har skrevet
om min fortabte Søn.⁵ Jeg trængte
netop til ganske nøgternt at faa
mig sagt, hvad jeg naturligvis godt
vidste, fordi men man er altid er saa tilbøj-
elig til at dysse jeg[sic] i Søvn med Ud-
talelser, hvis Oprigtighed ere mere
end tvivlsomme. Imidlertid vil jeg

[5]

bede Dem have Langmodighed med
mig: døm men fordøm ikke, vent
til næste Gang — eller til næstnæste
Gang. Jeg vil og skal en Gang gjøre
noget ordentlig og jeg tror paa mig
selv, skjønt jeg ikke kan forlange at
andre skal gjøre det, naar jeg kun har
mislykkede Ting at se tilbage paa fore-
løbig. Man kunde vist ikke leve uden
Tro paa sig selv — skjønt hvem vèd,
man mister saa meget Undervejs,
som man troede ikke at kunne leve

foruden. Lov mig, Hannover, at
De altid vil se paa mit Arbejde
og bedømme det, som om De ikke
kjendte mig personlig. Kun en saa[-]
dan Bedømmelse vil have værd for
mig. — Deres Afhandling om den
franske Udstilling har jeg intet at
indvende imod — det skulde da være,
at jeg ikke synes at Moderens og
Barnets Hoveder paa Bastien-Lepages

[6]

Tigger, ikke staar tilbage for Hoved-
figuren. Jeg synes netop, han
har faaet saa uendeligt meget
ud af Sammenstillingen af
de tre Hoveder med deres mester-
ligt skildrede Udtryk.⁶ — Jeg er
Dem meget taknemlig for de to
Bøger af Diderot som jeg laante
af Dem. De interressere[sic] mig meget.
Den tredie "la régence" har jeg endnu
ikke læst noget af, saa den kan jeg
ikke udtale mig om.⁷ — Bliver De
i Kjøbenhavn i Vinter? Hvis De
en Gang har en ledig Stund,
saa spender den paa et Brev til
mig. Jeg vil blive glad for det.
Jeg bliver vist her til henimod
1ste Oktober.
Mange Hilsener til Dem og Deres
Frue fra Deres hengivne
R. Christiansen.

¹ Hannovers anmeldelse "Dansk Malerkunst paa den nordiske Udstilling 1888" blev bragt i Tilskuerens juni-juli nummer 1888, pp. 516-533; hans anmeldelse "Nogle Billeder paa den franske Udstilling" kom i samme tidsskrifts augustnummer 1888, pp. 561-575.

² Hannover skriver bl.a. om L.A. Rings "Aften", at "det er som Helhed løst gjort og med halv Kraft. Ring har naaet et vist Herredømme over Farven, som faar ham til at glemme endnu mere end før, at han tegner gudsjammerlig forrykt." (Tilskueren, juni-juli 1888, p. 527.)

³ Hannovers kunsthistoriske karaktermord på Frants Henningsen lyder bl.a.: "han ejer ingen Opfattelsesævine, der kan trænge ind under den yderste Skæl, intet Blik for det, som ikke aabenbarer sig paa Overfladen, intet Lune og heller ingen Alvor. Han leger med Sorgen, og han tager Livet af Glæden, og han mangler som Maler Sans for Farvens Finhed og Tonernes Valeurer." (Tilskueren, juni-juli 1888, p. 525.)

⁴ Hannover anmelder Hammershøis meget omdiskuerede maleri "Job" og ønsker bl.a. for kunstneren, at "maatte han derpaa vende sig om med et Blik paa sin "Job" og føle sin Strube snøre sig sammen ved Billedets Kælderluft!" (Tilskueren, juni-juli 1888, p. 518.)

⁵ Om Christiansens maleri "Den fortabte Søn hos Svinene" er Hannovers ord bl.a., at "Billedet [er] grumme tørt, hvor respektabelt det end er gjort, og hvor uadælelig en Modelstudie, det end indeholder." (Tilskueren, juni-juli 1888, p. 520.)

⁶ Hannover skriver: "Helt ud dejlig malet er Tiggerens rynkede Ansigt og stride Skæg, indgaaende i Enkelthederne og dog stort og bredt i Karakteristikken. Udmærket er ogsaa den gamle Kone, der kommer til Syne i Døren, mindre god den lille Pige og mindst god den uheldig tegnede Urtepotte." (Tilskueren, august 1888, p. 565)

⁷ Denis Diderots roman "Le nouveau de Rameau" udspiller sig på den parisiske Café de la Régence. Bogen udkom i dansk oversættelse ved C. Rasmussen i 1887 under titlen "Rameaus Brodersøn: en Dialog" (også med titlen "Rameaus nevø").

Königjen Kro ved Langesø d: 28de Aug 1888

Kære Hannover!

Jeg har længe skyldt Dem en
Tak for det tilsendte Læstyre af "Tidskræften"
med Deres Artikel om skandinaviske
Malerkunst. Nu har jeg ogsaa faaet
Deres franske Afhandling og nu vil
jeg gjøre Alvor af et Brev til Dem.

Fortrodeligheden for Støtstedelen som
Følge af det ustadige Vejr, som lægger
Hindringer i Vejen for Arbejdet og derved
skaber daarligt Humør, er den inderste
Åarsag til at D. ikke har hørt fra mig
før, for jeg har saadan haft Tid nok.

Deres to ovennævnte Arbejder have
glædet mig meget fordi der i dem
bliver sagt saa meget af mine egne
Anskuelse om Kunst, paa en kjær og
djær Maade og i en Form, som ikke
kan være bedre. Rokke siges nok
lidt med Formen, men det er et af
vore staaende Fejls punkter, for der er

da ikke to Meninger om, at man
med vilige Fornægtelse og Udbytte lader
mange smukke og fornuftige Anskuelser i
en fuldstændt og letfattelig Form end
naar man skal arbejde sig igennem
et Uføre af overflødige Indsættelser
ringer og Vendinger. Det første Karl
Madson sagde, da jeg spurgte ham om
sin Mening, var da ogsaa, at han fandt
Deres Arbejde overordentlig velbevaret og
beundrede den knappe Sprogform, som
gav de fremsatte Anskuelser betydelig
Kraft og Tilforlidelighed.

Hvad der nu tiltaler mig i Deres
Arbejde det er den Form De har til
med et enkelt Udtryk at træffe Hovedet
paa Sagen. Jeg beundrer saaledes den
Bemærkning om Rings "Aften", at det
er maalt med fuld Kraft, den sam-
me hele Rings Produktion i det sidste
Aars Tid eller to. Man trænger netop
til rigtig en Gang for Alvor at lægge
sig i Selen og gøre et Billede som
trækker igennem al den Halvhed og

Skønhed, som han har levet i de
sidste Par Aar. Ogsaa synes jeg at
det er rigtigt, alt hvad De siger om
F. Henningsen. Jeg mener det samme
og turde nok sige det i en Samtale,
men man maa være forsigtig
siger i sin Sag for at sige det paa
Tysk. Det er en Henrettelse af en
Mands Production af Livsværk
som ikke lader noget tilbage at ønske
i Tydelighed. Det eneste Punkt
hvor jeg ikke helt er enig med Dem,
er med Hensyn til Achen. Jeg synes
Achen og hele hans Production er
uelustandig og ubetydelig. (De Udtalelser
om Kolleger i dette Brev er ufulg-
elig af den allerprivateste Karakter, saa
jeg ikke behøver at anmode Dem om
ikke at lade dem gaa videre.) Jeg tror
aldrig Achen har undgaaet at være
paavirket af den Maade han tilfældig
har arbejdet sammen med, hvilket
ogsaa præger sig i hele hans Personlige

hed. Han ligner en Bog som indehol-
der forskjellige Haandskrifter undtagen
hans egen. ~~F. Ex:~~ nu hans Tid
vilde viliede. Der er de bedste Momen-
ter i Landstabet ^{Paarværing} fra Jul: Paulsen,
de bedste Momenter i Figurerne fra
Viggo Johansen og Besten er H. N. Han-
sen med Tilsætning af lidt Achenst
Lidskæppe. Kroger har meget treffende
sagt om hans Portræt af den lille blonde
Pige, at det var en Jerudooffske
Tenor og sadledes fremdeles. — Hvad
De skriver om Hammershøj har min
fulde Tilsættning og jeg er Dem meget
taknemlig for hvad De har skrevet
om min fortabte Løn. Jeg traangte
netop til ganske nøjterut at faa
sagt, hvad jeg naturligvis godt
vidste, ^{men} fordi man altid ~~er~~ saa tilbøj-
elig til at dysse sig i Løen med Ud-
talelser, hvis Oprigtighed ere mere
end tvivlsomme. Imidlertid vil jeg

bede Dem have Langmodighed med
mig: d  m men for  m ikke, vent
til næste gang - eller til næstm  ste
gang. Jeg vil og skal en gang gøre
noget ordentlig og jeg tror på mig
selv, skønt jeg ikke kan forlange at
andre skal gøre det, naar ^{de} Dem har
mislykkede T  g at se tilbage på fore-
løbig. Man kunde vist ikke leve uden
Tro på sig selv - sk  nt hvem ved,
man minster saa meget Undervejs,
som man troede ikke at kunne leve
foruden. Lov mig, Hannover, at
De altid vil se på mit Arbejde
og bedømme det, som om De ikke
kjendte mig personlig. Kun en saa
dan Bedømmelse vil have værd for
mig. - Deres Afhandling om den
franske Udstilling har jeg i  stet at
indv  nde imod - det skulde da vere
at jeg ikke synes at Moderens og
Barnets Hoveder på Bastien-Lepages

ligger, ~~ikke~~ ,taar tilbage for Hoved-
figuren. Jeg synes netop, naar
har faaet saa mængdeligt mejet
ud af Sammenstillingerne af
de tre Hoveder med deres mester-
ligt skildrede Udtryk. - Jeg er
dem meget taknemlig for de to
Bøger af Diderot som jeg laante
af dem. De interessere mig meget.
Den tredje "la régence" har jeg endnu
ikke læst noget af, saa den kan jeg
ikke meddele mig om. - Bliver de
i København i Vinter? Hvis de
en Gang har en ledig Stund,
saa sender den paa et Brev til
mig. Jeg vil blive glad for det.
Jeg bliver vist her til Næste
12te Oktober.

Med mange Hilsener til dem og deres
Fru fra deres hengivne
P. Christensen.